

Mindenkinek egy élete van! **– Csepeli György a politikai zsiráfokról –**

Bercsi János interjúja

A közelmúlt külpolitikai eseményei – a sokat emlegetett litvánszindróma, majd a lengyel választások eredménye s a moszkvai véres események – vaskos véleményalkotásra készítették a magyar politikai pártok egyes vezetőit s prominens tagjait. Mivel magyarázhatók a baloldaliság mumusával ijesztgető újabb nyilatkozatok Csepeli György szociológus szerint?

Magyar Hírlap: - Hallhattunk már eleget a baloldal fenyegető támadásairól éppúgy, mint a szélsőjobboldali erők hatalmi törekvéseiről...

– Leginkább a zsiráf példáját említhetném, hiszen ha a zsiráf megfázik, akkor általában két hét múltán tüsszent... Maradván a képletnél, a politikai zsiráfok is hasonló magatartást tanúsítanak. Ám a társadalom nem azokban a fogalmakban gondolkodik, amelyeket a politikusok hirdetnek. Ezt számtalan példával igazolják a közvélemény-kutatások: látható, hogy azok a dolgok, amelyeket az emberek igazán fontosnak tartanak s amelyek alapján saját életesélyüket mérlegelik — és a pártok által fontosnak tartott dolgok sorrendje között annyi kapcsolat sincs, mint a zsiráf lába s feje között... Elképesztő, hogy zászlószentelés, hitvita, gombnyomkodások dúlnak a politikai elit életében, miközben a mindennapi embert az otthontalanság, kilakoltatás, az életben maradás kérdései foglalkoztatják. Természetesen nem a bangladesi nyomorra kell gondolnunk, hanem az európai átlagtól való végzetes lemaradás idegesíti leginkább az embereket. Ez valamilyen irányban befolyásolja politikai nézetüket is, ám erről nem mondhatjuk kategorikusan, hogy ez csakis a jobb- vagy a baloldal. A politikai ideológiák mentén szervezett pártok ugyanis képtelenek reagálni a társadalmi érdekekre, a különféle csoportok problémáira. Tehát ezek a politikusi megnyilvánulások zavarodottságról árulkodnak, hiszen egyik héten a baloldal a veszély, a következő héten már a jobboldal. Mindezek alapján úgy tűnik: az a párt kerül ki győztesen a választási hadjáratból, amely képes elszakadni politikai előítéleteitől, kitörni a mai szimbolikus-ideologikus burokból s meghallani a társadalom valódi hangját. Utóbbi valójában nagyon egyszerű üzenetet takar: tegyetek valamit, aminek haszna és értelme van. Korántsem arról van szó, hogy fényes utópiát kellene szembeszegezni a hitvány jelennel, hanem az átlátható, napi perspektívákra kell figyelni. Ezek ugyan nem nagy horderejű dolgok, ám annál fontosabbak: a gyógyszerek, a kórház, az elektromos állam, az útépités stb. ... A megépítendő útnak, a megfizethető

fűtésnek, a működő telefonnak nincs világnézete, s a politikusoknak azzal kell szembenéznük, hogy az emberek ezeken a napi ügyeken mérik le a társadalmi változásokat.

Magyar Hírlap: - Kockázatos lehet egy politikusnak, ha „csak” a mindennapokban ígért kisebb javulást, miközben vetélytársai kánaánnal kecsesgetik a választókat...

– Lehet úgynevezett nemzeti jótetteket ígérni, nevezetesen, hogy megváltjuk mind a tizenöt-millió magyart, s újra azt érezhetjük majd: mi vagyunk az árvalányhaj Isten kalapján. Ám a beigért bőségekorsóból szükségszerűen csakis a hidegzuhany következhet, hiszen józanésszel senki sem hiheti, hogy a bőségekorsó létezik. Az viszont változatlanul igaz, ami 1990-ben is igaz volt: mindenki tudja, hogy változtatásokra van szükség, ám ezeket senki sem akarja a felfordulás veszélyével végrehajtani. Ezt a két célt összeegyeztetni valóban művészet, ám e kettős cél megvalósítása csupán jelszavakkal teljességgel lehetetlen. Az pedig, hogy vélt vagy valós külföldi fenyegetésekkel igyekezzenek meggyőzni az embereket, éppúgy nevetséges, mint amikor külföldi délibábokat kergetnek hazai politikusok. Ahogyan a litván események sem hatottak a lengyel politikai változásokra, így a lengyel események sem hatnak majd a magyarországi helyzetre.

Magyar Hírlap: - Sokak szerint előfordulhat, hogy senki sem nyer a jövő évi választáson, mert szinte minden párt iránti bizalom elveszett.

– Ez reális félelem, mégpedig a válság félelme, amelyből nem azért nincs kiút, mert tehetetlen a kormány, vagy az emberek nem hajlandók engedelmessé válni a kormányzati akaratnak, hanem azért, mert ebben a világgazdasági, geopolitikai helyzetben nincs jó választás! A jelenlegi oroszországi események fényében előállhat az a negatív választási csapda, amikor a politikusoknak azt kell „ígérniük”: választhattok, vagy a bal, vagy a jobb kezeteiket csapjuk le! Persze a civilszférában mindig maradnak olyan túlélési stratégiák, amelyek az ilyen csapások kivédésére szolgálnak. Ez hosszú távon eléggé lesújtó képet fest elénk, hiszen azt jelenti, hogy a társadalom még inkább begubózik, egyre nő a szakadék a politikus elit és az emberek között. A „közös baj” azonban megtaníthat bennünket a túlélésre, s csakis felelőtlen politikus ígérhet ebben az országban fejlődést. 1989-ben valójában egy metaforikus felszabadulást érthettünk meg, a tényleges helyzet azóta sem változott: a Nyugatnak nem kellünk, a Kelet pedig annyira fenyegető, hogy jobb nem odatartozni. Ám azt is megtanulta már a magyar társadalom, hogy a demagógiából csak katasztrófa következhet, hiszen egy nyilasterrort vagy az '57-es időszakot egyszerűen nem lehet túlélni. Túlélni csak a kompromisszumokat, az alkukat lehet. Jelenleg az a helyzet, hogy nincs nálunk sem török, sem Habsburg vagy szovjet, akikkel alkut köthetnénk, s emellett minden baj miatt őket okolhatnánk.

Magyar Hírlap: - Szomszédainkat tekintve úgy tűnik, hogy a moszkvaiak nagy többsége nem vett részt a vérengzésben, s józan távolságtartással viselkedtek a drámai helyzetben. Mások viszont úgy értékelnek, hogy a magatartás csupán a mindmáig élő kollektív félelem számlájára írható.

– Annyiban hasonlítható a Kádár-éra a Brezsnyev-korszakkal, hogy a vérengzésnek az idő

tájt mindkét országban véget vetettek. Így az emberek nemcsak a beletörődést, a tehetetlenséget tanulták meg, hanem azt is, hogy kilengésekkel semmire sem jutnak, ezért ma sem állnak polgárháborús lobogók alá. Rájöttek: csak egy életük van... Ám az elmúlt évtizedek tökéletesen kiégették az emberekből a hit és a bizalom képességét. A transzcendencia nyilván nem járható út, csak egy megoldás marad: bebizonyítani a társadalomnak, hogy Magyarországon létezik még olyan rendszer, amely valóban rendet tart, odafigyel állampolgáira, s nemcsak utasítja az embereket, hanem kölcsönös kapcsolatot tart a társadalommal.